

COP-29 beynəlxalq enerji koalisiyasını daha sıx birləşdirəcək

Azərbaycan bu strateji məqsəd ətrafında sıx əməkdaşlıq imkanları yaradıb

Elbrus Cəfərli

OPEC-Azərbaycan münasibətlərinin “qızıl era”sı yaşanır...

Haysam əl-Qays qeyd edib ki, Azərbaycan-OPEC əməkdaşlığı etibarlı bir körpü rolunu oynayır, ötən dövrdə kartelin həyata keçirdiyi enerji siyasətinə öz dərin töhfəsini verən Azərbaycan global enerji bazarında öz məsuliyyətini dərk edərək bütün öhdəliklərini layiqincə yerinə yetirib. Azərbaycan hər zaman enerji amilinə yalnız iqtisadi kontekstdən yanaşaraq rifah və həmrəylik ruhunda addımlar atıb, ən çətin zamanlarda global enerji təchizatlarının saxələndirilməsində səylərini əsirgəməyib. OPEC-lə Əməkdaşlıq Bəyannaməsi Xartiyası çərçivəsində davam edən əməkdaşlıq ən yüksək mərhələyə çatıb və hazırda OPEC-Azərbaycan münasibətlərinin “qızıl era”sı yaşanır.

OPEC-in Baş katibi Azərbaycanın etibarlı və sadıq enerji partnyoru kimi hazırda global alyansın bütün üzvlərinin hörmətini qazandığını və yeni başlayan “yaşıl hidrogen” proqramlarında fəal iştirakına beynəlxalq dəstəyin artdığını xatırladı. Bu həmrəylik platformasında Azərbaycana dəstək verən bütün ölkələr kimi OPEC və qeyri-OPEC ölkələri də COP29-a inklüziv yanaşma əsasında maliyyə və sərmayə imkanlarını əsirgəməyəcək.

“Yaşıl enerji” sektorunda sərmayə koalisiyası genişlənir...

OPEC ölkələri Azərbaycanın “yaşıl enerji” imkanlarını da yüksək qiymətləndirir və Azərbaycan hökumətinin “yaşıl enerji”yə keçid strategiyasını təqdir edərək ortamüddətli dövrdə hidroenerji ixracında Avropanın ən etibarlı tərəfdaşlarından biri olacağını proqnozlaşdırır. Təşkilat rəhbəri ölkəmizdə bərpa olunan enerji mənbələrinin istehsalı və bu sahənin inkişaf etdirilməsində xarici sərmayəçiləri təşviq etmək, Yaxın Şərqi və Ərəb körfəzi ölkələrinin bərpa olunan enerji üzrə nüfuzlu şirkətlərini Azərbaycana cəlb etməkdə əlaqələndirici rol oynamaq niyyətini bildirib. Yeri gəlmişkən, körfəz ölkələrindən Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin “Masdar”, Səudiyyə Ərəbistanının “ACWA Power” şirkətləri ilə bərpa olunan enerji sektorunda böyük sərmayə layihəsinin əsası qoyulub və hər iki şirkət külək və günəş enerjisi stansiyalarının tikintisini davam etdirir. Bu çevrəyə daxil olmuş digər investitorlar - “BP”, “Fortescue Future Industries”, “China Gezhouba Group”, “Total Energies”, “Nobel Energy”, “Czech Engineering”, “Baltech” və digər şirkətlərlə bərpa olunan enerji layihələri ilə bağlı əməkdaşlıq başlanıb.

OPEC-lə yanaşı, dünyanın digər böyük donor institutları, o cümlədən Dünya Bankı (DB), Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB), Asiya İnkişaf Bankı (AİB) da COP29 və “yaşıl hidrogen” istehsalında Azərbaycana öz maliyyə dəstəyini göstərəcəyini bəyan edib. DB Azərbaycanda 760 MVt gücündə Bankə və Biləsuvar günəş enerjisi layihələrinin enerji sistemə qoşulması, günəş panelləri, “yaşıl hidrogen” və sahələrə investisiyalara açıq olduğunu bəyan edib. Avropa Bankı da bərpa olunan enerji və regional “yaşıl enerji” dəhlizinin həyata keçirilməsində maliyyə donorluğuna razılıq verib. AYİB isə 2027-ci ilədək 8 külək və günəş elektrik stansiyasının istismara hazırlanmasına kreditlər ayırmaqla bağlı Bakı ilə razılışib. Həmin maliyyə institutları global “yaşıl enerji” koridoru olan “Xəzər-Qara dəniz-Avropa” dəhlizinin yaradılmasında maliyyə təchizatçı olmaq niyyətini ifadə edib.

Azad olunmuş ərazilər “yaşıl hidrogen”in güc mənbəyidir...

Bütün bunlar Azərbaycana beynəlxalq enerji koalisiyasının dərin etimadının göstəricisidir. Bu təşkilatların ölkəmizlə bağlı proqnozları da ümidvericidir. Hesablamalara görə, Azərbaycanın quruda və dənizdə “yaşıl enerji” potensialı 2027-ci ilədək birinci mərhələdə 2 QVt, 2030-cu ilə qədər növbəti mərhələdə isə 8 QVt-dan çox olacaq ki, bu da bərpa olunan enerji potensialının yaxın 7 ildə 4 dəfədən çox artımı deməkdir.

“Yaşıl enerji”nin yeni ünvanı olan işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun ekosisteminin bərpası isə daha nikbin perspektiv vəd edir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgəsi “yaşıl enerji” zonası elan edilməklə Azərbaycanın elektrik enerjisi istehsalında yaşıl enerjinin istehsalının payının artmasında əsas güc mənbələrindən biridir. Bu bölgə hidroenerji, külək və günəş enerjisi, termal suların mənbələrinə görə, ölkə üzrə resursların 30-40 faizinə malikdir. Həmin iqtisadi rayonlardan Qubadlı, Zəngilan, Cəbrayıl və Füzuli günəş enerjisində görə, ən əlverişli potensiala malikdir və enerji gücünün həcmi 7200 MVt-dan artıq

qiymətləndirilir. Artıq Azərbaycan hökuməti ilə BP şirkəti arasında əldə edilmiş razılığa əsasən, Zəngilan-Cəbrayıl zonasında 240 MVt gücündə günəş elektrik stansiyasının tikintisinə hazırlıq işləri görülür və iyul ayında “Şəfəq” layihəsi üzrə günəş elektrik stansiyasının tikinti işlərinə başlanacaq. Aİ-nin “Nobel Energy” şirkəti ilə imzalanmış sazişə əsasən, Cəbrayıl rayonunda 100 MVt gücündə günəş elektrik stansiyasının tikintisi və elektrik enerjisi istehsalı mərkəzi yaradılacaq. Laçın və Kəlbəcərin dağlıq ərazilərində həcmi 2000 Mvt proqnozlaşdırılan külək enerjisi stansiyası layihəsi reallaşmaqdadır.

Beləliklə, bütün resursların bir araya gətirilməsi yaxın 5-6 ildə Azərbaycanın bərpa olunan enerji potensialını 3 dəfədən də çox artıracağına dərin zəmin yaradır. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (AYİB) ötən il açıqladığı “Aşağı karbonlu hidrogen iqtisadiyyatı bazar araşdırması”na dair hesabatda Azərbaycanın yaşıl hidrogen istehsalının iqtisadi cəhətdən səmərəli ölkə olması, eləcə də regional enerji bazarlarına ixracda və regionda yeni yaradılan çoxsaxəli ixrac marşrutlarında strateji mövqeyə və yerə malik olması öz əksini tapıb. Hesabata əsasən, Azərbaycan 2026-cı ilədək ümumi enerji qoyuluşunda bərpaolunan enerji mənbələrinin payının 24 %-ə, 2030-cu ilə qədər isə 30 %-ə çatdırılması proqnozlaşdırılır.

Beləliklə, Azərbaycan beynəlxalq enerji koalisiyasının üzərinə cəmləşən diqqətini nəzərə alaraq üzərinə götürdüyü öhdəlikləri layiqincə yerinə yetirmək üçün yaşıl hidrogenlə bağlı strateji səylərini daha da artırmaqda qərarlıdır. Hədəf çərçivəsinə əsasən, 2030-cu ilə qədər Azərbaycanın ümumi enerji balansında bərpa olunan enerji üzrə qoyuluş gücü payının 30 %-ə çatdırılması əsas hədəf kimi müəyyən edilib ki, bu da ümumdünya göstəricilərinə tam uyğundur.